

MA‘MURIY HUQUQDA IQTISODIY SOHA TUSHUNCHASI VA UNI MA‘MURIY-HUQUQIY TARTIBGA SOLISH MOHIYATI

Oripov Shahzodbek Qobuljon o‘g‘li

Toshkent viloyati yuridik texnikum o‘quvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ma‘muriy huquqda iqtisodiy soha tushunchasi va uni ma‘muriy-huquqiy tartibga solish mohiyati to‘g‘risida tushunchlar keltirib o‘tilgan.*

Faoliyat yurituvchi barcha ommaviy boshqaruv organlari (ma‘muriy organlari) o‘z mazmun-mohiyati qonuniy funksiya va vakolatlari doirasidan kelib chiqib u yoki bu sohada davlat boshqaruvini amalga oshiradi. Ularning faoliyati, tuzilishi va maqsadi hamda vazifalarini samarali tahlil qilish, faoliyatiga ilmiy va nazariy baho berish uchun qoida tariqasida ommaviy boshqaruv organlarini katta uchta yo‘nalishga ajratish mumkin. Bular - iqtisodiy sohadagi ma‘muriy organlar, ijtimoiy sohadagi ma‘muriy organlar va ma‘muriy-siyosiy sohadagi ma‘muriy organlar. Ommaviy boshqaruv organlarini shu tariqa tasniflagan holda o‘rganish, ularning faoliyati mezonlarini aniqlash, xolis baholash, sohada yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan masalalarga to‘g‘ri yechim topish hamda mazkur soha ma‘muriy organlari faoliyatini takomillashtirish yuzasidan aniq takliflar va tavsiyalar ishlab chiqish uchun ham qulaydir.

Har qanday jamiyat va davlat hayotida iqtisodiyotning muhim o‘ringa ega ekanligini, uning siyosatdan ustun turishi prinsiplariga asoslangan holda, eng avvalo, iqtisodiy sohani ma‘muriy-huquqiy tartibga solish, so‘ngra ijtimoiy soha va yakunda ma‘muriysiyosiy sohani ma‘muriy-huquqiy tartibga solish masalalari ketmaketlikda o‘rganilishi mantiqan to‘g‘ri hisoblanadi. Zero, davlat mexanizmining ishlashiga, jamiyatning farovonligi va fuqarolar moddiy ahvolining muttasil yuksalib borishi uchun aynan iqtisodiy soha ommaviy boshqaruv organlarining samarali ishlashi juda muhim. Bugungi globalashuv jarayonida har qanday davlatning qudratini uning harbiy yoki siyosiy obro‘sig‘a qarab emas, balki iqtisodiy qudratiga, aholisining moddiy farovonligiga qarab baho berishi tabiiy qonuniyatga aylanib ulgurgan.

Demak, iqtisodiy sohadagi ommaviy boshqaruv organlarini ham ikki guruhga ajratish mumkin. Bular davlat boshqaruvi organlari va xo‘jalik boshqaruvi organlari.

Davlat boshqaruvi organlariga:

- iqtisodiy va sanoat, hamda davlat mulkini boshqarish sohasidagi vakolatli davlat boshqaruvi organlari;
- moliya va g‘aznachilik sohasidagi vakolatli davlat boshqaruvi organlari;
- soliq va bojxona sohasidagi vakolatli davlat boshqaruvi organlari;
- tashqi savdo va investitsiya sohasidagi vakolatli davlat

boshqaruvi organlari;

- qishloq va suv xo‘jaligi sohasidagi vakolatli davlat boshqaruvi organlaridir.

Xo‘jalik boshqaruvi organlariga:

- agrosanoat va oziq-ovqat sohasidagi xo‘jalik boshqaruvi organlari;

- transport va logistika sohasidagi xo‘jalik boshqaruvi organlari;

- bank va xizmat ko‘rsatish sohasidagi xo‘jalik boshqaruvi organlari;

- ishlab chiqarish sohasidagi xo‘jalik boshqaruvi organlaridir.

Avvalgi boblarda ta’kidlanganidek, ushbu davlat va xo‘jalik boshqaruvi organlarining iqtisodiy sohadagi faoliyati ularning maqomidan kelib chiqib farqlanadi. Xususan, sohadagi davlat boshqaruvi organlarining asosiy vazifasi qonunlarga va boshqa qonunosti hujjatlariga asoslangan holda mazkur sohani boshqarish, uning barcha yo‘nalishlari mutanosib rivojlanishi uchun huquqiy va tashkiliy shart-sharoitlar yaratishdan iboratdir.

Iqtisodiy sohada faoliyat olib boruvchi xo‘jalik boshqaruvi organlarining asosiy vazifasi har bir yo‘nalishlar kesimida ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatishni rivojlantirish, eksportni qollabquvvatlash va shu tariqa davlat iqtisodiyotini diversifikatsiyalashdan iboratdir. Shu o‘rinda ta’kidlash kerakki, iqtisodiy sohadagi ko‘plab yo‘nalishlarning ommaviy boshqaruv organlari orqali tartibga solinib kelinayotganligi sobiq Ittifoq davridan «meros» bo‘lib qolgan boshqaruvuslublarining ko‘rinishlaridan biridir. Ayni ushbu masalani sof bozor iqtisodiyoti sharoitlariga o‘zgartirish uchun ham 2017—2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasining uchinchi yo‘nalishida iqtisodiyotni yanada rivojlantirish va liberallashtirishga yo‘naltirilgan makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash va yuqori iqtisodiy o‘sish sur‘atlarini saqlab qolish, milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, qishloq xo‘jaligini modernizatsiya qilish va jadal rivojlantirish, iqtisodiyotda davlat ishtirokini kamaytirish bo‘yicha institutsional va tarkibiy islohotlarni davom ettirish, xususiy mulk huquqini himoya qilish va uning ustuvor mavqeini yanada kuchaytirish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik rivojini rag‘batlantirish, hududlar, tuman va shaharlarni kompleks va mutanosib holda ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiy ettirish, investitsiyaviy muhitni yaxshilash orqali mamlakatimiz iqtisodiyoti tarmoqlari va hududlariga xorijiy sarmoyalarni faol jalb etish1 ustuvor vazifa etib belgilandi. Boshqacha qilib ta’kidlaganda, bugungi kunda davlat ishtirokidagi aksariyat iqtisodiy soha tarmoqlarini xususiy sektorga o‘tkazish, sog‘lom va adolatli huquqiy himoyalangan raqobatbardoshlikni yaratish, tabiiy monopoliya sohalaridan tashqari ko‘plab ishlab chiqarish, xizmat ko‘rsatish hamda qishloq xo‘jaligi sohalaridagi davlat ishtirokini keskin qisqartirish vazifasi belgilangan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi « O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida»gi 4947-sonli Farmoni / / O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017-yil, 6-son, 70-modda.
2. O‘zbekiston Respublikasining Iqtisodiy taraqqiyot va kambag‘allikni qisqartirish vazirligining rasmiy veb sayti ma’lumotlari. <http://mineconorn.uz/uz/info/331>.